

PROGRAM

Sjätte nordiska
utbildningshistoriska konferensen

20–21 augusti 2015

Blåsenhus

#utbhist

UPPSALA
UNIVERSITET

Den sjätte nordiska utbildningshistoriska konferensen, 20–21 augusti 2015

Plats: Blåsenhus

Hemsida: <http://int.blasenhus.uu.se/utbildningshistoria15/>

Twitter: <http://twitter.com/utbhiskonf/>

Facebook: <http://www.facebook.com/nuknr6/>

Arrangör och finansiär: Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier

I samarbete med:

Arbetsgruppen för utbildningshistoria

Utbildningshistoriska nätverket

The Nordic Journal of Educational history

Konferensgeneral: Sara Backman Prytz, i samarbete med Johannes Westberg och Esbjörn Larsson.

Webbdesign och datasupport: Katarina Ellingsson

Affisch och omslag: Jonas Andersson

Innehåll

VÄLKOMNA TILL UPPSALA!	5
KONFERENSPROGRAM	7
KONFERENSENS HUVUD- OCH AVSLUTNINGSTALARE	8
UTSTÄLLARE	10
Föreningen för svensk undervisningshistoria	10
Nordic Journal of Educational History	10
Nordic Academic Press	10
Studentlitteratur	11
Opuscula historica upsaliensis	11
Arbetsgruppen för utbildningshistoria, Uppsala	11
KONFERENSENS SESSIONER	12
1. Testing the Educational Deviant and Building the Nation	12
2. Muntligt och skriftligt i högre utbildning	14
3. Sámi school history across time and borders I	15
4. Sámi school history across time and borders II	16
5. Vem har styrt skolan?	16
6. Citizens, Democracy and Education	18
7. Nationalism och utbildning	19
8. The School between State and Local Community in Scandinavia	20
9. Tidigmodern utbildningshistoria I	21
10. Tidigmodern utbildningshistoria II	21
11. Utbildningshistoria: en vetenskaplig disciplin?	22
12. Svensk utbildning och kunskap på export ca 1750–1900	23
13. Firms and other actors in vocational education and training	24
14. Internationalisering av den högre utbildningen	26
15. Skollämnernas uppgång, fall och renässans i skolans läroplaner	27
16. Medborgarskap, bildning och utbildning under 1900-talet	28
17. Skolreformer och skolans styrning	30
18. 150 years of technical training – a Nordic perspective	31
19. Biståndets experter	32
20. Utbildning och fostran för krig och fred	33
21. Segregation och integration	34
22. Alternativ pedagogik i internationellt och lokalt perspektiv	35
23. Etablerade och nykomlingar bland universitetsämnen	36
24. Fostran till yrkeslivet	37
25. Professioners pedagogiska praktiker i historisk belysning	38
26. Historical Perspectives on Minority Language Education	39
27. Metodiska och didaktiska perspektiv i undervisningens historia	40
28. The investments in education and its returns	41
29. Educational space, place and materiality: Transitory themes I	42
30. Educational space, place and materiality: Transitory themes II	43
SESSIONSDELTAGARE	44

Välkomna till Uppsala!

Skola och utbildning har alltid utgjort väsentliga delar för ett samhälles organisation och utveckling. Således är det svårt, för att inte säga omöjligt, att förstå ett samhälle utan att också närmare granska dess utbildning utifrån en mängd olika frågor och kontexter. Forskning inom utbildningshistoria har därför en självklar tvärvetenskaplig utgångspunkt, vilket vi hoppas framgår av den här konferensens breda utbud av teman och sessioner. Vid Uppsala universitet och vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier har vi under flera decennier satsat hårt på att föra samman forskare inom samhällsvetenskap och humaniora för att stärka forskningen och undervisningen inom utbildningshistoria. Idag har vi byggt upp en bred och framgångsrik forskningsmiljö med många internationella och nationella nätverk. Den sjätte utbildningshistoriska konferensen är ett viktigt, roligt och fruktbart resultat av detta konstruktiva och hårda arbete. Det är därför med både glädje och stolthet jag vill önska dig varmt välkommen till Uppsala och till Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier.

Henrik Edgren
Prefekt

Konferensprogram

Torsdag, 20 augusti

- 09.15–09.30 Öppningsanförande
09.30–10.15 Keynote: Professor Daniel Tröhler, Luxemburg
Curriculum history in Europe – a historiographic added value.
10.15–10.30 Kaffe
10.30–12.00 Sessionstillfälle 1
12.00–13.00 Lunch
13.00–14.30 Sessionstillfälle 2
14.30–15.09 Kaffe
15.00–16.30 Sessionstillfälle 3
18.00 Konferensmiddag
Norrlands nation, Västra Ågatan 14

Fredag, 21 augusti

- 09.15–10.45 Sessionstillfälle 4
10.45–11.00 Kaffe
11.00–11.45 Keynote: Professor Jane Humphries, Oxford
Flogged into learning” or “treasured moments”: The nature and value of schooling in 18th and 19th century Britain.
11.45–12.45 Lunch
12.45–14.15 Sessionstillfälle 5
14.15–14.45 Kaffe
14.45–16.15 Sessionstillfälle 6
16.30–17.00 Avslutning: Professor Daniel Lindmark, Umeå

Konferensens huvud- och avslutningstalare

Jane Humphries

Jane Humphries är professor i ekonomisk historia i Oxford. Humphries forskning fokuserar särskilt på ekonomisk utveckling med betoning på industrialiseringsprocesser, arbetsmarknader, konsumtion och kön, med ett särskilt intresse för barndomshistoria. Hon är bland annat författare till den prisbelönta boken *Childhood and Child Labour in the British Industrial Revolution* (2010). I detta omfattande verk använder sig Humphries av bland annat brev, dagboksanteckningar och självbiografier för att låta 1800-talets brittiska barnarbetare själva komma till tals. Genom sina studier av barnarbete under perioden belyser Humphries även aspekter som rör samhälle och utbildning i ett vidare perspektiv. Hennes bok låg till grund för den uppmärksammade BBC-dokumentären *The Children who built Victorian Britain* från 2011, i vilken Humphries presenterar de genom historien negligerade barn som bidragit till att bygga ett framgångsrikt industrisamhälle.

Daniel Tröhler

Daniel Tröhler är professor i utbildningsvetenskap vid universitetet i Luxemburg. Tröhler har på olika sätt ägnat sig åt frågor kring bland annat utbildningshistoria och utbildningens historieskrivning, utbildningspolitiska diskurser, utbildning i internationella jämförande perspektiv samt utbildning och pragmatism. Han har tidigare varit gästforskare i Heidelberg och Chicago, professor i pedagogik vid universitetet i Zürich, och ledare för Pestalozzianum Research Institute for the History of Education i samma stad. Han har deltagit i, eller initierat, projekt som ”The Lower Schools in Switzerland at the End of the Ancien Regime. An Analysis of the Stapfer School Inquiry 1799”, ”History of the Luxembourgish school system: Schooling as institutional heritage in cultural settings” och ”The Educated Child, the Citizen, and the Promised Land: Comparative History of Political Cultures and Schooling in the Long 19th Century”. Tröhler är också grundare av tidskrifterna *Zeitschrift für pädagogische Historiographie*, och *Bildungsgeschichte*. *International Journal for the Historiography of Education*.

Daniel Lindmark

Daniel Lindmark är professor i historia och professor i kyrkohistoria vid Institutionen för idé- och samhällsstudier, Umeå universitet. Efter avhandlingen *Uppfostran, undervisning, upplysning: Linjer i svensk folkundervisning före folkskolan* (1995) har han ägnat sig åt såväl utbildningshistoria, som läskultur, emigration, folklig religiositet, samisk historia och historiedidaktik. Lindmark är föreståndare för "Historiska medier: forskarskola i historia med didaktiskt inriktning", och har varit ledare för projekt som "Saami Voices and Sorry Churches: Use of History in Church–Saami Reconciliation Processes", "Svenska kyrkan och samerna – ett vitboksprojekt" och "Norrländsk kyrko- och utbildningshistoria". Han har tidigare varit gästforskare vid University of Sydney, Australien och University of Newcastle, Australien, och har haft styrelseuppdrag för The International Standing Conference for the History of Education (ISCHE), Svenska historiska föreningen, Föreningen för svensk undervisningshistoria och Nationella forskarskolan i pedagogiskt arbete (NaPA).

Utställare

Föreningen för svensk undervisningshistoria

Föreningen för svensk undervisningshistoria bildades 1920 och har sedan dess utgivit mer än 200 böcker i serien *Årsböcker i svensk undervisningshistoria*. Utöver årsböckerna ger föreningen även ut tidskriften *Vägval i skolans historia* med kortare artiklar. Som medlem i föreningen får Du bekvämt alla nya publikationer hemskickade. Hemsida: <http://undervisningshistoria.se/>

Nordic Journal of Educational History

The Nordic Journal of Educational History (NJEdH) is an interdisciplinary journal dedicated to scholarly excellence in the field of educational history. Its aim is to provide historians of education conducting research of particular relevance to the Nordic region (Denmark, Finland, Iceland, Norway, Sweden and political and geographic entities including the Faroe Islands, Greenland, Sápmi and Åland) and its educational contexts with a portal for communicating and disseminating their research. The journal applies a double blind peer review procedure and is accessible to all interested readers (no fees are charged for publication or subscription). The publishing language is English and the Nordic/Scandinavian languages. The NJEdH will publish two issues per year (spring and autumn).

Hemsida: <http://ojs.ub.umu.se/index.php/njedh>

Nordic Academic Press

Nordic Academic Press (NAP) är förlaget som satsar på kvalificerad utgivning från främst de nordiska länderna. Bokutgivningen har en utpräglad akademisk ton och vänder sig i första hand till dig som är intresserad av ny och aktuell forskning. Gemensamt för titlarna är de djupgående analyserna, de intressanta infallsvinklarna och de nya perspektiven. NAP publicerar böcker på såväl svenska som engelska.

Studentlitteratur

Studentlitteratur är det nytänkande utbildningsföretaget som ständigt vill förbättra lärandet, förenkla vardagen och skapa resultat för såväl lärare, studenter och elever som för våra författare. Med läromedel för förskola, grundskola och gymnasium, kurslitteratur och vetenskaplig utgivning för universitet och högskola samt kvalificerad facklitteratur, utbildningar och digitala informationstjänster för yrkesverksamma stöttar Studentlitteratur kontinuerlig kunskaps- och kompetensuppbyggnad längs hela kunskapsresan.

Opuscula historica upsaliensis

Opuscula Historica Upsaliensia är en skriftserie som sedan 1988 ges ut av Historiska institutionen vid Uppsala universitet. Dess syfte är att publicera dagsaktuell historieforskning i ett attraktivt och lättillgängligt format, utan att ge avkall på den vetenskapliga akribin. Opusculas skrifter spänner över ett långt tidsspänn och behandlar en rad olika forskningsområden. En prenumeration på Opuscula är ett billigt och smidigt sätt att hålla sig uppdaterad med aktuell historieforskning.

Arbetsgruppen för utbildningshistoria, Uppsala

Arbetsgruppen intresserar sig för det historiska studiet av bildning, utbildning, undervisning, fostran och lärande. De problemområden arbetsgruppen intresserar sig för är till exempel utbildnings- och ungdomskulturer, sociala gruppers relationer till utbildning, lärarkårens omvandlingar och utbildningsekonomi. Till arbetsgruppens viktigaste verksamhet hör det utbildningshistoriska seminariet, som i regel hålls den första torsdagen varje månad, klockan 13.15–15, följt av postseminarium. Vid seminariet ventileras arbetstexter, från forskare både inom och utom arbetsgruppen.

Konferensens sessioner

På följande sidor presenteras konferensens samtliga sessioner. Numreringen av sessionerna är inte kopplad till schemat. Schema över dagarna bifogas separat.

Session 1. Testing the Educational Deviant and Building the Nation – Assessments of Pupils in the Welfare State School and its Historical Conditions

In the Nordic countries the era of educational testing in many ways coincides with the emergence and the consolidated phases of the universal welfare state models (Ludvigsen et al. 2013). While the use of scientific methods in the development of the modern states in the Nordic hemisphere, such as statistics, has previously been in focus of welfare state research, the scientification of the school system as a strategy in nation building, has been less thematized (Popkewitz 2007, Kettunen 2011, Valtonen 2013). In this context the question of assessment and comparison of students, not least the detection of deviant pupils through testing as a way to secure normality and national standards has been central.

In this session we draw on the theoretical assumption – borrowed from Bourdieu (1999) and Foucault (2009) – that different categories of educational deviants and the actions taken vis-à-vis these deviants constitute important prisms for exploring the crafting of the state because they demonstrate the images and counter-images of what the nation is supposed to be; i.e. the limits of unacceptable otherness. These categories become empirically visible in the use of testing and assessments which constitute powerful technologies for the determination of who is normal, who is deviant, who is in need of intervention and salvation and who is positioned outside the established society (Buchardt & Ydesen 2014).

In this endeavour we bring together research in educational assessment and testing from different phases and localities of the 20th century welfare state building process in Sweden and Denmark. The research presented in the session draws on the disciplinary fields of history of education, the history of religion, psychology of education, the history of psychiatry in schooling, pedagogy and didactics to address how comparison of pupils and the detection of the deviant in schooling has been central stepping stones for developing the

comprehensive school system of the Nordic welfare state model and thus in the process of state crafting and nation building.

Sessionsansvariga: Buchardt, Mette & Ydesen, Christian, Aalborg Universitet

Abstracts/Deltagare

The Roma access to education in Sweden 1930–1960: Eugenics, talent measurement and school, Axelsson, Thom, Malmö Högskola, Sweden

Constructing student deviance: The rise of school psychiatry in Copenhagen in the 1940s, Hamre, Björn, Århus Universitet, Denmark

Comparing student knowledge prior to the era of testing – the 1900 C World fairs, Lundahl, Christian, Örebro Universitet, Sweden

Testing the Culturally Deviant of the Welfare State – The Children of Labour Migrants and Greenlandic Children in Danish Minority Education 1960s–1970s. Buchardt, Mette & Ydesen, Christian, Aalborg Universitet

Session 2. Muntligt och skriftligt i högre utbildning

Intresset för den högre utbildningens förflutna har långa anor. Universitetshistoria är ett väletablerat fält som periodvis stått för ambitiösa projekt och omfattande forskningsinsatser, inte minst kring de enskilda lärosätenas utveckling. Samtidigt har det traditionella studiet av den högre utbildningens sällan påverkats av de nya perspektiv som växt fram inom humanistisk forskning under de senaste årtiondena. De intensiva teoridiskussionerna på de kultur- eller vetenskapshistoriska fälten har exempelvis satt relativt få avtryck i universitetshistorieskrivningen.

En forskningsinriktning som utmanat gängse angreppssätt är det mediehistoriska. I sessionen samlas bidrag som alla knyter an till denna inriktning. Närmare bestämt innehåller den tre presentationer som på skilda sätt fokuserar de muntliga och skriftliga kommunikationsformernas betydelse för det högre utbildningsväsendet. Bidragen behandlar det moderna forskningsuniversitetets etableringsfas under 1700- och 1800-talen, och exemplen hämtas främst från de tyska och svenska sammanhangen. I centrum står bland annat den det tryckta ordets genomslag, den skriftliga produktionens betydelse, läsningens praktiker samt den muntliga interaktionens förändrade innebörd i seminarie- och föreläsningssalar. I förlängningen av dessa diskussioner finns givetvis också en rad frågor om vår tids universitet och den medietekniska utveckling som påverkar oss i nuet.

Sessionsansvarig: Karlsruhn, Thomas, Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare

Det akademiska seminariet som muntlig känslogemenskap, Karlsruhn, Thomas, Uppsala universitet

Hotet från autodidakten: om framväxten av det moderna forskningsuniversitetet, Josephson, Peter, Uppsala universitet/Södertörns högskola

Handböcker, universitet och botaniska karriärer vid 1800-talets mitt, Beckman, Jenny, Uppsala universitet

Session 3. Sámi school history across time and borders I

Double session part 1

This double session deals with both the international perspective and the specific national context of Sámi school history. The international and interdisciplinary session 'Sámi school history across time and borders part 1' addresses a recurrent problem in the historiography of the Sámi school history: whereas the population itself is transnational, the focus of historical research has mainly been (and often still is) on the developments inside each nation state. Hence, a lot has been written about the education of the Sámi in Norway, Sweden, Finland and Russia, while the development towards a more comprehensive transnational perspective has been rather slow.

During the session, Otso Kortekangas will talk about methodological nationalism and the different contextualizations of Sámi school history (local, national, transnational, global), and Svein Lund will introduce a practical and experience-based perspective on the advantages and difficulties of transnational history writing. Whereas Nordic comparisons have been few, Russia has been almost systematically excluded from Sámi school history projects. Andrej Kotljarchuks presentation will cover the important, and tragic, early twentieth-century turning point in Sámi school history in the Soviet Union. Inga Fossli will introduce a glocal view into the everyday life of the Sámi through a case study of bilingualism and identity politics in Lavangen, Norway. Finally, the presentation of Pigga Keskitalo and Merja Paksuniemi will take up a longer time span of Sámi school history in Finland and the high priority that historical research should put on bringing forth the perspective of the Sámi.

Sessionsansvarig: Kortekangas, Otso, Stockholm University

Abstracts/Deltagare

Methodological nationalism and Sámi educational history, Kortekangas, Otso, Stockholms universitet

Paksuniemi, Merja (chair), University of Lapland
Keskitalo, Pigga, (chair), Sámi University College , University of Lapland
Fossli, Inga, School of Global Studies, University of Gothenburg
Kotljarchuk, Andrej, Södertörn University and Stockholm University
Lund, Svein

Session 4. Sámi school history across time and borders II

Double session part 2.

This double session deals with both the international perspective and the specific national context of Sámi school history.

Sessionsansvarig: Sjögren, David, Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare

Samernas folkhögskola: 1970-talet, Hansson, Johan, Umeå universitet

Ledman, Anna-Lill, Umeå universitet

Svonni, Charlotta, Umeå universitet

Sjögren, David, Uppsala universitet

Session 5. Vem har styrt skolan? Kommunen, skolan och staten under 60 år av svenska skolreformer i en föränderlig värld

Ur ett internationellt perspektiv har den svenska skolan ansetts som relativt homogen, med små regionala eller sociala skillnader i utbud och resultat av utbildning. Sverige och våra skandinaviska grannländer har haft ett internationellt rykte att vara pionjärer när det gäller social ingenjörskonst, och där har skolan spelat en betydande roll. I svensk skoldebatt har dock återkommande förts en diskussion om skolans styrning. Inte minst har den handlat om statens och kommunens styrande roll gentemot skolan. Under senare år har det bland annat från flera håll förespråkats ett återförstatligande av skolan. Ett huvudargument för återförstatligande har varit att decentraliseringen av skolan skapade en skola med försämrad kvalitet och med ökade skillnader mellan olika kommuner. Retoriken i denna argumentation ger dock en något förenklad bild av statlig kontra kommunal styrning, särskilt om man sätter den i ett historiskt perspektiv.

Även om flera av reformerna kring 1990 kraftfullt ökade det kommunala skolinflytandet innebär det inte att kommunen tidigare saknade inflytande över skolan eller att statens styrning upphörde i samband med reformerna på 1990-talet. Snarare har styrningen av skolan alltid varit både statlig och kommunal, i varierande kombinationer och doser.

Sessionen är ett bidrag till den skolpolitiska forskning som uppmärksammat den kommunala dimensionen av skolans styrning och omfattar tiden från 1950-talet och fram tills idag. I sessionen beskrivs, analyseras och jämförs skolpolitik och särskilda skolpolitiska satsningar i tre kommuner av skiftande storlek och karaktär. Fokus ligger på balansen mellan den statliga och den

kommunala styrningen och hur denna kommer till uttryck i respektive kommun vid tolkningen av statliga skolreformer och genom lokala initiativ.

Sessionsansvarig: Ringarp, Johanna, Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare

Den kommunala skolförvaltningen och undervisningen – satsningar på pedagogiska projekt och lärarfortbildning i den kommunala skolan 1950-2010, Román, Henrik, Uppsala universitet

Från radioengelska till IB program: om den kommunala skolans internationalisering 1950–2010, Nordin, Andreas, Linnéuniversitetet

*Blåstenciler, AV-centraler och läsplattor – kommunikationsteknologiska förändringar i den kommunala skolan 1950–2010,*Hallsén, Stina, Uppsala universitet

Skolhus, skolskjutsar och måltider. Praktiska göromål i den kommunala skolan 1950–2010, Ringarp, Johanna, Uppsala universitet

Session 6. Citizens, Democracy and Education

The session discusses the relationship between education and citizenship in the modern period. For example, the relationship between education and democracy in different institutional forms. // Sessionen behandlar förhållandet mellan utbildning och medborgarskapsformering under modern tid. Till exempel behandlas förhållandet mellan utbildning och demokratifostran i olika institutionella former.

Sessionsansvarig: Berg, Anne, Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare

Att politisera liberal education, Burman, Anders, Uppsala universitet och Södertörns högskola,

Nation-building and democracy in Finnish and Luxembourgish civic education (1955–1981), Gardin, Matias, Université du Luxembourg

A democratic revolution: citizen education in early Swedish working class movements c. 1840–1880, Berg, Anne, Uppsala universitet

The challenge of values and critical thinking in history teaching, Nygren, Thomas, Uppsala universitet

Session 7. Nationalism och utbildning

Sessionen ska behandla olika aspekter av utbildningsväsendets nationellt fostrande funktioner från 1800- och fram till idag. Hur har skolan i alla dess former fostrat elever till nationella människor?

Sessionsansvarig: Berg, Anne, Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare

En nationell historia godkänd av staten: Statens läroboksnämnd och omförhandlingen av nationen, Åström Elmersjö, Henrik, Umeå universitet

Ambassadors for the Constitution of 1814: Young Norwegian Students' National Day Speeches, Sivesind, Kirsten, Universitetet i Oslo

Nationalism och bildning i Sverige, Edquist, Samuel, Södertörns Högskola

Berg, Anne, Uppsala universitet

Åkerlund, Andreas, Uppsala universitet

Session 8. The School between State and Local Community in Scandinavia

In the nineteenth century, national systems of mass schooling were established in the West. The number of teachers rose, as did the number of school buildings and enrolment rates. From being something out of the ordinary, it became common for children to attend school. This trend was strongest in northern Europe and North America. By the turn of the twentieth century, more than 70 percent of all children aged 5–15 attended schools in e.g. US, Canada, Prussia, Scotland and the Scandinavian countries.

The historical significance of the emergence of mass schooling has made it the topic of extensive and ever-growing research. This session deals with the role played by central governments and local communities in this development. As Raymond Grew and Patrick Harrigan has pointed out, national systems of primary education has often been understood as an expression of a national state which created school acts, hired school inspectors and distributed government subsidies in order to make education available for all. This state centered narrative have, however, during the last decades been challenged by both local studies and cross-country analyses, which have investigated how schooling primarily was funded and organized by autonomous school districts. All though the state enacted school laws and outlined the frames of mass schooling, it was the local communities who were responsible for the implementation. Such claims will be discussed in this session, using the Scandinavian countries as point of departure.

Commentator: Tröhler, Daniel (Luxembourg)

Sessionsansvarig: Larsen, Christian, Rigsarkivet i København, Westberg, Johannes, Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare

The school act of 1842 and emergence of mass schooling in Sweden, Westberg, Johannes, Uppsala Universitet

A Diversity of Schools: The Danish School Acts of 1814, Larsen, Christian, Rigsarkivet i København

From Danish Province to Constitutional State. Preconditions for Norwegian Legislation on Primary Education, Skinningsrud, Tone. Universitetet i Tromsø & Skjelmo, Randi, UiT Norges arktiske universitet

The Development of the Finnish Public School from the 1860's to 1920's, Paksuniemi, Merja, University of Lapland, Finland

Session 9. Tidigmodern utbildningshistoria I: Undervisning i det privata och i det offentliga

Tiden före det moderna utbildningsväsendets etablering präglades av en mångfald av utbildnings- och undervisningsformer: privatundervisning i hem och skolor, kyrklig folkundervisning, städers och socknars skolor, den lärda skolan och gymnasierna, akademierna, och så vidare. I denna dubbelsession presenterar forskare från en rad ämnen studier av olika aspekter av utbildning och undervisning från tiden före ca 1820. Första delsessionen fokuserar undervisningens och utbildningens former och funktioner i såväl privata som publika sammanhang.

Sessionsansvarig: Rimm, Stefan, Örebro universitet

Abstracts/Deltagare

Preses och preceptor: Andreas Nordenhielm som professor och kunglig lärare,
Hellerstedt, Andreas, Stockholms universitet

Bernhardsson, Peter, Uppsala universitet
Hodacs, Hanna, Kungl. Vetenskapsakademien / University of Warwick

Session 10. Tidigmodern utbildningshistoria II: Texter och läromedel

Tiden före det moderna utbildningsväsendets etablering präglades av en mångfald av utbildnings- och undervisningsformer: privatundervisning i hem och skolor, kyrklig folkundervisning, städers och socknars skolor, den lärda skolan och gymnasierna, akademierna, och så vidare. I denna andra delsession uppmärksammas de texter och läromedel som användes och producerades i skilda utbildningssammanhang under tidigmodern tid.

Sessionsansvarig: Rimm, Stefan, Örebro universitet

Abstracts/Deltagare

Akujärvi, Johanna, Lunds universitet
Claesson, Urban, Högskolan Dalarna / Svenska kyrkans forskningsenhet
Hörstedt, Axel, Göteborgs universitet

Session 11. Utbildningshistoria: en vetenskaplig disciplin?

Panelsamtal. Samtalet hålls på de skandinaviska språken.

Utdanningshistorie, uddannelseshistorie och utbildningshistoria är delvis överlappande begrepp som beskriver det historiska studiet av utbildning/uddannelse/utdanning i de skandinaviska länderna. I denna paneldebatt utforskas skillnader och likheter mellan forskningsområdets ställning i de aktuella länderna och dess relation och hemvist inom olika akademiska discipliner. Intressanta frågor i sammanhanget är även: historiska studiers betydelse i den samtida politiska debatten; den historiska forskningens koppling till samtida problem; studier av samhället vs. studier av skolan; nationella perspektiv vs. internationella perspektiv; uddannelsens/utdanningens/utbildningens gränser.

Sessionsansvarig/moderator: Larsson, Esbjörn, Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare:

Utdanningshistoriens vilkår og perspektiv ved norske universitet og høyskoler, Volckmar, Nina, Noreges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Landahl, Joakim, Stockholms universitet

Rosén Rasmussen, Lisa, Københavns Universitet

Session 12. Svensk utbildning och kunskap på export ca 1750–1900

Historiskt sett har många svenskar lämnat landet med ambitionen att sprida kunskap, utbildning och lärande utanför nationens gränser. En del av dem har gjort stora avtryck i den svenska historieskrivningen, medan andra kan betraktas som nästintill okända. Gemensamt för alla dessa projekt och initiativ var att de bedrevs i kulturella, religiösa, etniska, nationella och politiska landskap som många gånger skiljde sig från hemlandets. De som lämnade Sverige konfronterades med allt från egen okunskap och (van)föreställningar till andras syn på dem och vad de representerade. Vilka metoder, medel och strategier användes i dessa utbildnings- och kunskapsprojekt? Varför lyckades vissa av dem att bli en del av vårt historiska medvetande medan andra har fallit helt i glömska? Intressant blir här också vilket mottagande de olika projekten och initiativen fick såväl utomlands som hemmavid.

I denna session är syftet att genom olika exempel illustrera de villkor och omständigheter som har kringgärdat och styrt dessa projekt och dess aktörer. Likheter och skillnader lyfts fram och relateras till historiska och kunskapsso- ciologiska variabler som institutioners framväxt, konflikt, genus och klass.

Sessionsansvarig: Lagerlöf Nilsson, Ulrika, Åbo Akademi

Abstracts/Deltagare

Den svenska barnmorskeutbildningens etablering i Chicago 1889. Ett stycke g(l)ömd utbildningshistoria, Lagerlöf Nilsson, Ulrika, Åbo Akademi

Resan som linneansk ideologi och pedagogisk praktik i 1700-talets natural- historia, Nyberg, Kenneth, Göteborgs universitet

Missionärer och materialister: Kvinnliga gymnaster som representanter för den svenska gymnastiken, Yttergren, Leif, Gymnastik- och idrotthögskolan

Gymnastiklärarinnan som glömt kunskapsmedium för svensk revolutionär medicin in i den amerikansk sjukvården ca 1890–1920, Ottosson, Anders, Göteborgs universitet

Bolling, Hans, Gymnastik- och idrotthögskolan, Stockholm

Session 13. Firms and other actors in vocational education and training in Sweden

In later years, the relation between vocational education and firms and labour market organisations has received increasing attention. The extent to which governments, firms, and trade unions collaborate in vocational education varies greatly between countries and these differences have been systematised into different skill formation systems. In countries where the labour market parties have had a strong position and industrial relations have been characterized by a high degree of collective bargaining, such as Germany or Denmark, vocational education has evolved into collective skill formation systems, where firms, intermediary associations, and the state cooperate. Sweden, on the other hand, is considered to be an outstanding example of a statist system, where vocational education and training has been school-based for a long period of time. The marginal involvement of firms in vocational education and training in Sweden is in a way an anomaly since the labour market characteristics are similar to the ones prevailing in the collective skills formation systems.

In this session, we reverse the perspective and focus on the role firms and other actors have played in vocational education and training in Sweden since the late 19th century. Contrary to dominant views, firms seem to have played a similar role as in most other European countries well into the 1950s. In addition, a small number of firms have organised vocational education and training for long periods of time.

Apprenticeship training has constituted an important arena for firms' participation in vocational education and training. In 20th century Sweden, two partly different developments can be discerned. In traditional handicrafts, branch organizations (Hantverksföreningar) advocated apprenticeship legislation and modernisation of the guild tradition. In more modern sectors vocational training was shaped by collective agreements with unions, with some big, export-oriented firms seeking to secure a supply of skilled workers by operating their own vocational schools. Since the 1980s, several attempts have been made to re-introduce apprenticeship training. Furthermore, deregulation of upper secondary school has opened up a whole market for education and new forms of collaboration with authorities.

Sessionsansvarig: Nilsson, Anders, Lunds universitet

Abstracts/Deltagare

Attempting institutional change — apprentice training in Sweden 1890–1915,
Hellstrand, Sandra, Stockholms universitet

Vocational education and training in Sweden in a European perspective, 1910–1975. Nilsson, Anders, Lunds universitet

Firm-based vocational education and training as an arena for industrial relations: Sweden 1900–1975, Karlsson, Tobias, Lundh Nilsson, Fay, Lunds & Nilsson, Anders, Lunds universitet

In the National Interest? – Statist Skill Formation in France and Sweden, Wederhake, Annika, Max Planck Institute for the Study of Societies/University of Cologne

Session 14. Internationalisering av den högre utbildningen – organisationer och flöden

Idag är internationalisering ett honnørsord för såväl staten som de svenska lärosätena. Ett ständigt inflöde av utländska studenter och forskare och ett dito utflöde av svenskar ses som nödvändigt för kunskapsöverföring och för att hålla sig a jour med den internationella forskningsfronten. Internationalisering är ibland ett luddigt kvalitetsmått och det talas ofta om konkurrens om de bästa talangerna på en internationell utbildningsmarknad.

Samtidigt döljer bilden av internationaliseringen som en marknad de organisatoriska och ekonomiska strukturer som möjliggör den globala akademiska mobiliteten. De överstatliga, statliga och privata organisationer som finansierar utlandsvistelser har ofta uppdrag och agendor som i sig inte är marknadsorienterade. Det kan handla om att främja internationellt samarbete på transnationell nivå, om Sverigefrämjande och utrikespolitik som en del av den offentliga diplomatin, om utbildning som utvecklingsbistånd eller om allmänt kontaktförmedlande utifrån ett filantropiskt perspektiv.

I denna session fokuseras de organisationer som främjar internationellt utbyte, deras syften och arbetssätt, men också de flöden av in- och utresande forskare och studenter till och från Sverige som dessa organisationer skapar.

Sessionsansvarig:

Åkerlund, Andreas, Uppsala Universitet

Moderator:

Blanck, Dag Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare

Financing Scandinavian–American exchange: The American–Scandinavian Foundation Fellowship Program, 1912 – 1995, Mays, Christin, Uppsala universitet

Lonely Satellites? Transnational Mobility and Collaboration at the Intersection of Development Aid, National Higher Education Policy and the Global Science Regime: the Cases of Mozambique and Tanzania, Felleson, Måns, Nordiska Afrikainstitutet & Mählck, Paula, Stockholms Universitet/NAI

Det globala rummet av internationella studenter, 1995–2010, Börjesson, Mikael, Uppsala universitet

Offentlig diplomati och utbyte: Svenska Institutets stipendieprogram 1945–2010, Åkerlund, Andreas, Uppsala universitet

Session 15. Skolämnenas uppgång, fall och renässans i skolans läroplaner.

Sessionen tar sin utgångspunkt i 1960- och 1970-talets läroplaner i olika skolformer och följer några ämnens av- och utveckling.

Magnus Grahn presenterar några av de skolämnena som etablerades i och med 1965 års läroplan för gymnasiet, Lgy 65, och fokus ligger på samhällskunskap. Martin Malmström behandlar hur svenskämnet har förändrats i gymnasiets läroplaner 1970, 1994 och 2011. Johan Prytz studerar Den nya matematiken i grundskolan, som introducerades i Lgr 69 men som också försvann under 1980. David Örbring tittar på geografiämnets försvinnande i samband med Lgy 65 men också dess renässans i 1994 års läroplan för gymnasiet.

Sessionsansvarig: Grahn, Magnus, Lunds universitet

Abstracts/Deltagare

Hur utvecklades och avvecklades några skolämnena i gymnasiets läroplaner från 1960-talet och framåt? Grahn, Magnus, Lunds universitet

Förklaringar till den Nya Matematikens misslyckande, Prytz, Johan, Uppsala universitet

Geografins insomnande och renässans, Örbring, Johan, Lunds universitet

Malmström, Martin, Lunds universitet

Session 16. Medborgarskap, bildning och utbildning under 1900-talet

Att kunskap och kunskapsförmedling varit av betydelse för samhällsutveckling och samhällsförändring är vår utgångspunkt för sessionen. Vi vill här ur ett brett perspektiv, problematisera utbildningens betydelse för människa och samhälle.

I fas med att industrialisering och demokratisering av det svenska samhället, tog fart kring sekelskiftet 1900, växte en statligt planerad och sanktionerad demokratisk medborgarfostran fram, som tog plats inom utbildningsväsendet. Det påverkade utbildningsinsatsernas form och innehåll. Processen som gick stegvis, bör sättas i samband med ekonomiska intressen och ses i ljuset av den sociala och politiska utveckling som Sverige samtidigt genomgick. Ett utmärkande drag är idén om att se utbildning som en medborgerlig rättighet som började föras fram från 1800-talets senare del. Ett steg i processen var exempelvis behovet av flickors utbildning, 1919 års undervisningsplan, samt att folkskolan, vid sidan av andra reformer, från 1930-talet och framåt, kom att utgöra en central del i välfärdspolitiken. Enhetsskolan och 1962 års grundskolereform är senare exempel i den utvecklingen.

Tanken om utbildning som förändrande kraft är en gemensam utgångspunkt för sessionen och utifrån den är det frågan om medborgarskap relaterat till utbildning och vad det betytt för samhällsutvecklingen som vi särskilt vill problematisera. Utbildningens syfte, frågor om inkludering och exkludering kan aktualiseras. Andra frågor rör vilka som skulle utbildas, vilka som initierade, organiserade och förmedlade kunskapen. Här finns utrymme för synliggörande av aktörer på olika nivåer och även för den interaktion i och mellan olika grupper som kan ha förekommit. Vi talar här inte bara om barn- och ungdomsskolor, utan om utbildning och bildning i ett vidare sammanhang, mer eller mindre formellt ordnad. Det kan röra sig om bildningsorganisationer, föreningar eller andra slags initiativ och kontakter med syfte att bilda eller utbilda. Till sessionen välkomnas alla med intresse för frågor relaterade till detta.

Sessionsansvarig: Boberg, Per, Linnéuniversitetet

Abstracts/Deltagare

Bildningsförbund som lokalpolitisk interaktionsarena, Boberg, Per, Linnéuniversitetet

Bildningsaktiviteter i gymnasiernas elevföreningar, Bergström, Ylva, Uppsala universitet

Skolan ett rum för kropp och rörelse? – idéer om kroppens bildning mellan kommunikation och disciplin, Styrke, Britt-Marie, Umeå universitet

Hemkonsulent – mellan stat och medborgare, Rosén, Ulla, Linnéuniversitetet

Huslig ekonomi; en utbildning och en fråga om genus och klass, Järnankar, Agneta, Linnéuniversitetet

Session 17. Skolreformer och skolans styrning

Vad har format utbildningspolitiken i Tyskland, Sverige och Skandinavien? Hur och på vilket sätt har samma utbildningspolitik formerats? Det är huvudinriktningen på den här sessionen. Implementeringen av utbildningsreformer, internationella kunskapsmätningar, begreppshistoria, lärarlegitimation, krav på redovisning och formativ bedömning och dess betydelse för utbildningspolitikens innehåll belyses närmare. Sessionen behandlar även skärningspunkten mellan centralt fattade beslut och lokal implementering men även konsensus- och konfliktperspektivet i 1965 års läroplan för gymnasiet.

Sessionsansvarig: Grahn, Magnus, Lunds universitet

Moderator: Lundgren, Ulf P., Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare

PISA som styrinstrument, Ringarp, Johanna, Uppsala universitet

Rättssäkerhet som utopiskt mål för utbildningspolitisk kritik och kamp: En begreppshistorisk analys, Novak, Judit, Uppsala Universitet, Department of Education

Bakgrund och tillämpning av 1960-talets läroplaner i grundskolan och på gymnasiet, Grahn, Magnus, Lunds universitet

National assessment instruments in Scandinavian education: emergences and purposes, Tveit, Sverre, Universitetet i Oslo

Centraliseringens höga visa eller en "landsbygdens skolreform"?, Dahlqvist, Matts, Uppsala universitet

Session 18. 150 years of technical training –a Nordic perspective

Technical training, both theoretical and practical, has played an important role in the industrial development of the Nordic countries since the mid-1800s, when national systems for technical education began to emerge. These early systems were often inspired by the technical training methods used in Germany. In Sweden, for example, secondary schools were established, modelled on Germany's *Gewerbeschulen* in the 1850s.

In this early period, a portion of technically minded young men already began to undertake study tours in countries that were at the forefront of industrial development, such as Germany, England and the United States. This tradition has continued well into the modern era. Over time the importance of Germany and England as sources of inspiration and as destination countries has decreased, while the prominence of the United States has increased.

One explanation for the continuation of these study tours could have been due to the teaching at technical institutions in the Nordic countries not always keeping up the pace with the needs of the various industries. When technical education became increasingly more theoretical at the end of the 19th century; for example, in Finland, industries demanded more practical knowledge and skills. This change led to a debate on how to organize the technical training and eventually to the emergence of several more or less private technical secondary level schools.

In this session, we discuss the emergence of technical training systems at different levels and within various regional contexts, as well as the long tradition of technical study and training in other courses.

Sessionsansvarig: Lundh Nilsson, Fay, Lunds universitet

Abstracts/Deltagare

Training Scandinavian engineers in the United States: The ASF Traineeship Program, 1946–1990, Mays, Christin, Uppsala universitet

Technical secondary schools as nodes for industrial development in Sweden 1850–1920, Lundh Nilsson, Fay, Lunds universitet

Prolonged education. Study tours and practice abroad among Swedish technical secondary school graduates, Grönberg, Per-Olof, Umeå universitet

Finnish visions of technology during the late 19th century, Nykänen, Panu, University of Jyväskylä

Session 19. Biståndets experter: Utbildning och kunskapsproduktion inom svenskt bistånd, 1950–2009

Under efterkrigstiden utvecklades och expanderade Sveriges internationella biståndsverksamhet. Under 1960-talet formaliserades en biståndspolitik i statlig regi. Ett stort antal aktörer med intresse för biståndsverksamheten deltog i denna process, bland annat från näringsliv, missionsverksamhet, folkrörelser, den högre utbildningen, enskilda akademiker, statlig verksamhet, etc. Av flera skäl är det utbildningshistoriskt intressant att studera detta skeende. Dels var bistånd till mottagarländernas utbildningssystem ett område som betonades starkt i Sverige, vilket aktualiserar intressanta frågor om hur svenska utbildningsmodeller och –ideologier överfördes till nya miljöer, och hur de visade sig fungera, eller inte fungera, där. Samtidigt ställde den växande biståndsverksamheten nya krav på kunskap och utbildning i Sverige. Att utföra bistånd fordrade kunskap i olika former. Nya behov uppstod av kunskap om förhållandena i de världsdelar och länder som var aktuella som biståndsmottagare, liksom av särskilda fack- och ämneskunskaper som var nödvändiga för biståndets praktik. Även här aktualiseras ett antal frågor: hur såg utbildning för bistånd ut? Vilken kunskap efterfrågades? Hur påverkade olika intressen utbildningen för bistånd? Vem avgjorde vad som var relevant kunskap för en biståndsexpert?

I denna session behandlar vi sådana frågor om experter, kunskap, utbildning och biståndsverksamhet. Med utgångspunkt i en uppsättning olika aktörer – från näringslivet, Nordiska Afrikainstitutet, SIDA , och Sveriges lantbruksuniversitet – diskuteras olika aspekter på utbildningsbistånd, biståndsutbildning, och kunskapsproduktion för bistånd. De olika bidragen studerar aktörernas relationer till kunskap och utbildning ur olika perspektiv, exempelvis gränsdragningsarbete kring biståndsexpertisen och dess utbildningsbehov, eller utbildningsbistånd som transnationella flöden av kunskaper och ideologier.

Sessionsansvarig: Lindgren, Sofia, Uppsala universitet

Moderator: Åkerlund, Andreas, Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare

Skogliga möten: Sveriges lantbruksuniversitets stöd till högre skoglig utbildning i Etiopien, 1986–2009, Bruno, Karl, Sveriges Lantbruksuniversitet

Industribistånd mellan råskinn och rättänkande: Näringslivets utvecklingslära under 1970-talet, Glover, Nikolas, Uppsala universitet

Kunskap om Afrika. Information och utbildning för experter inom bistånd med utgångspunkt i Nordiska Afrikainstitutet 1962–1980, Lindgren, Sofia, Uppsala universitet

Svensk biståndshistoria. Forskningsstrategier kring självbilder, organisering och implementering, Lundberg, Urban, Stockholms universitet

Session 20. Utbildning och fostran för krig och fred

Synen på krig och fred i relation till barns fostran är något som genomgått kraftiga förändringar sedan 1800-talet. Under perioden 1863–1917 fanns det i svenska skolor ett tydligt uppdrag att fostra pojkarna genom särskilda vapenövningar samt annan militär verksamhet och under andra världskriget fick läroverksungdomen, såväl pojkar som flickor, genomgå värntjänstutbildning som en del i skolans undervisning. Mot detta kan ställas mot de tankar om fredsfostran som föddes redan under slutet av 1800-talet och som under början av 1900-talet framförallt bars av kvinnliga fredsföreningar. Efter andra världskriget fick dessa tankegångar allt tydligare fäste också inom skolan även om frivilligorganisationer jämväl fortsatt spela en viktig roll. Sammantaget ger detta en dramatisk förändring i synen på barn i relation till krig och fred. Huvudsyftet med sessionen är att samla forskare som på olika sätt studerar dessa fenomen. De olika bidragen behandlar ämnen såsom: Militärisk bilderbok för gossar (1871), framställningen av finska inbördeskriget i finska läroböcker, 1980-talets svenska fredsundervisning, vapenövningar i svenska läroverk under första och andra världskriget.

Sessionsansvarig: Larsson, Esbjörn, Uppsala universitet

Moderator: Hansson, Johan, Umeå universitet

Kommentator: Johansson, Roger, Lunds universitet

Abstracts/Deltagare

Att vika tranor och rita duvor. Barn som politiska subjekt för en fredlig framtid, Andersson, Irene, Malmö högskola, Historiska studier

Pojkar i vapen: militär träning vid svenska läroverk under första och andra världskriget, Larsson, Esbjörn, Uppsala universitet

Att utbilda medborgare och soldater. Exemplet Militärisk bilderbok för gossar (1871), Widhe, Olle, Göteborgs universitet

Finska inbördeskriget i finländska läroböcker 1960–2010, Mattlar, Jörgen, Uppsala universitet

Session 21. Segregation och integration. Genus, klass och medborgarskap i svenskt undervisningsväsende

Vid början av 1800-talet fanns en mängd olika skolor i Sverige. Det fanns skolor avsedda för fattiga barn och för bättre bemedlade barn, och blandformer däremellan. Det fanns flickskolor, pojkskolor och skolor för båda könen. Vid varje enskild skolas etablering eller förändring kom frågor om kunskapsyn, genus och klass att ställas på sin spets. Det handlade om vilka kunskaper som ansågs viktiga och på vilket sätt flickor och pojkar ur olika samhällsgrupper skulle tillägna sig dessa kunskaper, och om hur man förväntade sig barnens framtida samhällsroller. Under andra hälften av 1800-talet stabiliserades skolväsendet i ett tydligt klass- och genusmönster: allmänna folkskolan, läroverken, flickskolor. Sessionen avser att presentera nya studier som analyserar betydelsen av genus, klass och medborgarskap i samband med utbildningsväsendets utveckling: De allmänna skolornas utveckling (Esbjörn Larsson), Skrivkunnighet för fattiga barn före folkskolan (Åsa Karlsson Sjögren), Identiteter och skolornas retoriska praktiker (Stefan Rimm) och Realskolans uppgång och fall (Bert Mårald).

Sessionsansvarig: Larsson, Esbjörn, Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare

Realskolans uppgång och fall, Mårald, Bert, Luleå Tekniska Universitet

Att bidra till skolans omkostnader: skolavgifterna och det svenska parallellskolesystemets framväxt, Larsson, Esbjörn, Uppsala universitet

Fattigskolor, klass och kön 1760–1810, Karlsson Sjögren, Åsa, Umeå universitet

Skolal och identitetskonstitution ca 1800–1850, Rimm, Stefan, Örebro universitet

Session 22. Alternativ pedagogik i internationellt och lokalt perspektiv

Sessionen presenterar några sammanhang i vilka alternativpedagogisk idéproduktion utvecklades och omsattes i praktik under perioden 1920–1950, en intensiv fas i den svenska reformpedagogiska rörelsens utveckling.

Studieobjekten är ett unikt arkivmaterial från den år 1927 grundande Siljanskolan i Tällberg samt tidskriften *Pedagogiska spörsmål* och dess koppling till den internationella organisationen New Education Fellowship (NEF). De frågor som står i fokus rör hur samtidens pedagogiska problem definierades i tidskriften och i andra källor. Vilka pedagogiska teman och problem som hämtades från NEF, dess organ *The New Era* och de internationella kongresserna samt vilka teman som hade ett nationellt ursprung? För analysen av Siljanskolan gäller att kartlägga de pedagogiska idéer och föreställningar som styrde verksamheten. Fem delstudier belyser olika idéströmningar, tematiker, personallianser och pedagogiska uttrycksformer som diskuteras och praktiseras.

Bakgrund: I Tällberg startades 1927 en svensk friskola med tydliga drag av tysk bildningsprofil. Syftet var att erbjuda undervisning för "hela människan". Makarna Harald och Signe Alm skapade en skola som initialt presenterades som en "Pestalozziskola". Idégodset var brett och eklektiskt. Här går det att finna influenser både från Ellen Keys "hemskola" och Karl-Erik Forsslunds "Storgården". Snart kom man också att ge utbildning för vuxna i form av årligen återkommande sommarkurser. Under tidigt 1930-tal var det bl.a. näringslära samt psykisk och fysisk hälsovård som berördes i kurser ledda av kända internationella forskare som Heinrich Hanselmann, Charlotte Bühler, Poul Bjerre och Alfred Adler. I återkommande kurser anlätades den tyske musikpedagogen Fritz Jöde, som med idéer förankrade i den tyska ungdomsrörelsen, syftade till att professionalisera den svenska musikhälsokåren.

Ur skilda perspektiv, antropologiska, pedagogiska och historiska, analyseras en spännande epok i svensk och internationell utbildningshistoria.

Sessionsansvarig: Petterson, Lars, Högskolan i Dalarna

Abstracts/Deltagare

Bartholdsson, Åsa, Högskolan Dalarna

Båtefalk, Lars, Högskolan Dalarna

Liljas, Juvas Marianne, Högskolan Dalarna

Morawski, Jan, Högskolan Dalarna

Reinholdsson, Peter, Högskolan Dalarna

Session 23. Etablerade och nykomlingar bland universitetsämnen: Utbildningssociologiska och historiska perspektiv

I takt med att det svenska systemet för högre utbildning sedan andra världskrigets slut gradvis övergått från elitpräglade institutioner till universalutbildning har den materiella basen för olika vetenskapliga ämnen att etablera sig – och också stärka sina positioner jämte varandra – breddats. En huvudfråga som samlar sessionens olika bidrag är hur vi kan förstå relationen mellan sådana yttre förhållanden som den institutionella utvecklingen i högskoleexpansionens kölvatten och organiseringen av kunskap.

Högskoleexpansionen under decennierna närmast efter andra världskriget ägde främst rum i de ospärrade ämnena och kom därmed att bidra med en rejäl ökning av utbildningsbasen för såväl etablerade humanvetenskapliga ämnen som litteraturvetenskap och filosofi som nyare samhällsvetenskapliga ämnen som ekonomi och sociologi. Från 1970-talet och framåt var dessa ämnen en väletablerad del av den disciplinindelade utbildningsstrukturen. Nu började dock helt nya områden göra sig gällande som skar på tvären av dessa discipliner. Några exempel var genusvetenskap, utbildningsvetenskap och hållbar utveckling. Utmärkande för sådana uttalat tvärvetenskapliga ämnen har varit de bitvis häftiga striderna om definitioner och gränsdragningar för vad som ska utgöra ämnets kärna. Sessionen välkomnar bidrag som rör historiska, sociala och kognitiva utvecklingslinjer bland såväl etablerade som nyare universitetsämnen.

En genomgående ansats i sessionsbidragen är att kombinera perspektiv och metoder som sällan mötts. När utbildningssociologer oftast uteslutande ägnat sig åt vad som sker inom utbildning har vetenskapsociologer och vetenskapshistoriker inte sällan negligerat just utbildning. En kombination av dessa traditioner torde ge nya insikter om universitetsämnenas historiska, sociala och kognitiva identiteter.

Sessionsansvarig: Dalberg, Tobias, Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare

Utbildningsvetenskap: Mellan vetenskap, politik och statsadministration,
Börjesson, Mikael, Uppsala universitet

Akademiska karriärer inom de svenska humanvetenskaperna ca 1945–1965,
Dalberg, Tobias, Uppsala universitet

Ett kunskapsområdes uppkomst och etablering. Hållbar utveckling i svensk högskola 1977–2012, Lidegran, Ida, Uppsala universitet

Session 24. Fostran till yrkeslivet

Denna session presenterar olika perspektiv på utbildningens relationer till yrke och arbete. Alla bidrag uppmärksammar praktiker som pågick under "det korta 1900-talet" (1914–1991). Perioden karaktäriserades av en kraftig tillströmning till alla former av utbildning vilket gav upphov till nya synsätt på skolan och andra undervisande institutioner. Sessionens deltagare belyser den förändrade relationen mellan identiteter och yrkesval hos läroverksungdomar, fostran av vetenskapliga eliter på gymnasiet, uppfattningen om produktionens pedagogiska värde i verkstadsskolor, utvecklingen av svenskspråkliga yrkesskolor i Finland samt diskursiva framställningar av kunskapens värde inom korrespondensstudier.

Sessionsansvarig: Lövheim, Daniel, Stockholms universitet

Abstracts/Deltagare

Verkstadsskolor – ett historiskt exempel som belyser produktionens ställning i svensk yrkesutbildning, Broberg, Åsa, Stockholms universitet

Att (re)producera vetenskapens eliter: tävlingar för svensk skolungdom i naturvetenskap under kalla kriget, Lövheim, Daniel, Stockholms universitet

Två yrkesskolors utveckling på den nyländska landsbygden, Gripenberg, Martin, Svenska skolhistoriska föreningen i Finland

Läroverksungdomens yrkesdrömmar 1930–68, Asgari, Majid, Uppsala universitet, Ekonomisk-historiska institutionen

Människovärde på distans: Kunskap mellan ekonomi och idealitet i brevskolornas reklam 1910–1970, Husz, Orsi, Uppsala universitet

Session 25. Professioners pedagogiska praktiker i historisk belysning

Det sammanhållande temat för denna session är skola och profession och relationen däremellan diskuteras ur olika synvinklar. Skolan som professionell arena inte bara för lärare utan också för andra professioner som poliser, psykologer och socionomer aktualiseras liksom olika professionella gruppers pedagogiska praktiker.

Sessionsansvarig: Larsson, Anna, Umeå universitet

Abstracts/Deltagare

Kampen om lärarutbildningen. Aktörer och paradigm i Sverige–Finland 1946–2011, Furuhausen, Björn, Uppsala universitet

Polisen som fostrare, Wahlgren, Paula, Linneuniversitetet

Love as a Habit: Martha Nussbaum and the Cultivation of Political Emotions, Myreböe, Synne, Umeå universitet

Physical, emotional and social illness: Changing problems for the school health care in 20th Century, Larsson, Anna, Umeå universitet

Ulla Lindström: folkskollärarynna, fackligt och politiskt aktiv feminist, Persson, Sofia, Göteborgs universitet

Session 26. Historical Perspectives on Minority Language Education

N.B. The first half of the session will be held in English, and the second in Swedish.

In this session, four different approaches to minority education are presented. In the first paper, *Epistemic Horizons of Educators of Immigrant Children in the Danish Welfare Nation-State 1970–2013*, Marta Padovan-Özdemir presents an analysis of educator's manuals intended for teachers of immigrant children in Denmark. In the analysis, the concept of governmentality is used to examine the epistemic horizons made available to educators via these manuals. The paper identifies what knowledge is invested in shaping the conduct and mentality of educators of immigrant children, and how it is made practical for the education of immigrant children.

In the second paper, entitled *Imperial perspectives in the History of Education: Comparing France and Sweden*, Julia Nordblad compares French instruction for Breton and Tunisian children with Swedish instruction for Finnophone and Sámi children between 1880 and 1925. Applying an approach from 'new' imperial history, the paper highlights patterns of imperial and nation-state politics in a four-part analysis.

The third paper, *The Domestic Other in Postwar Finland: The Resolution on Swedish as a Mandatory Subject*, by Janne Väistö, examines political and cultural ideas about language underlying the debate about mandatory Swedish instruction in the Finnish School system. Attention is paid both to ideological currents as Swedish state interest in Finnish cultural politics in the Cold War era.

In the final paper, *German School Ltd: A First look at the School's 1940s Activities*, Johanna Ringarp and Germund Larsson present a newly initiated research project which examines the activities of the German school in Stockholm in the 1940s. The paper focuses on the organisation structure of the school as well as its interchanges with the German and Swedish societies.

Sessionsansvarig: Nordblad, Julia, Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare

Epistemic Horizons of Educators of Immigrant Children in the Danish Welfare Nation-State 1970–2013, Padovan-Özdemir, Marta, Københavns Universitet

Det andra inhemska i det efterkrigstida Finland: Beslutet om svenska språket som obligatoriskt ämne, Väistö, Janne, Åbo Akademi

Tyska skolan AB, Ringarp, Johanna & Larsson, Germund, Uppsala universitet

Imperial perspectives in the History of Education: Comparing France and Sweden, Nordblad, Julia, Uppsala universitet

Session 27. Metodiska och didaktiska perspektiv i undervisningens historia

Didaktikens grundfrågor handlar om undervisningen innehåll, metoderna för att kommunicera detta innehåll samt argumenten bakom valet av innehåll och metoder. Med innehåll avses här såväl kunskaper som moral. Dessa frågor har alltså fokus på vad som händer i undervisningspraktiken – en helt central del i utbildningens historia. I denna session presenteras studier där didaktikens frågor ställs om dåtiden.

Eftersom presentationerna handlar om sinsemellan olika undervisningsinnehåll och undervisningsmetoder, men även olika undervisningsinstitutioner, så kommer intressanta jämförande frågor att kunna ställas. Exempelvis om hur fostrande av moral har hängt samman med förmedlande av kunskap via olika ämnen och med vissa undervisningsmetoder. Även likheter och skillnader mellan ämnens innehåll, metoder och bakomliggande syften kommer att kunna diskuteras.

Sessionsansvarig: Prytz, Johan, Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare

Ämnet biblisk historia och dess betydelse för folkskolans undervisningsmetodik, Evertsson, Jakob, Åbo akademi

En medeltida hjältinnesaga. Kvinnorörelsen och behovet av ny historiekunskap, ca 1859–1921, Berglund, Louise, Örebro universitet

Religious instruction in primary education – new questions intruding upon schooling, Barbu, Ragnhild, University of Luxembourg

Trädgården som bildningsmönster och pedagogisk modell under 1800-talet, Klintborg Ahlklo, Åsa, SLU

Session 28. The investments in education and its returns

History of education and economic history has drawn closer during the last decades, and they are these days, as Michael Sanderson has put it, indeed good neighbors. This session, with participants from both research fields, deals with investments in education and its returns from a number of perspectives.

In this session, four papers will be presented on the rising expenditure on education and the development of human capital during the nineteenth and twentieth centuries. These papers deal with the funding of primary schools on local, regional, national and international levels, social aid targeting students in higher education, and the increased investments in education in Sweden and Finland. Thus, this session will provide both insights into the varying economic conditions for education and schooling, and the economic impact of educational attainment.

Sessionsansvarig: Westberg, Johannes, Uppsala universitet

Abstracts/Deltagare

Virtues or vices? Decentralized and centralized education systems, c. 1840–1940, Westberg, Johannes, Uppsala universitet

Public and Private Student Economy: Macro Level Expenditures and Micro Level Incomes, 1930–1975, Gustavsson, Martin, Stockholms universitet

Exploring financing of Swedish rural primary schools around and after the 1842 'Folkskole' reform, Andersson, Jens, Lunds universitet

Investment in Education and Human Capital in Sweden and Finland from the 18th to the 20th Centuries, Valtonen, Heli, & Turunen, Olli, Jyväskylän Universitet & Eloranta, Jari, Appalachian State University and University of Jyväskylä

Session 29. Educational space, place and materiality:

Transitory themes I

The latest decade of educational history research has been marked by an increased interest in cultural perspectives on past schooling and by a growing focus on spatial as well as material aspects of education. The spatial and material turns have brought on new theoretical and methodological approaches to the field, broadened the repertoire as regards to the use of sources and led to an increased awareness of the relationship between for example educational discourses, formal policies, architecture, technologies for teaching, the objects and social routines of day-to-day school life and the individuals subjected to school environments. All in all, this has engendered a widened consciousness of the importance of taking space and materiality into account as dimensions of educational history.

The ambition of the present session is to gather scholars from different Nordic contexts with spatial and/or material focuses of their research and by this enhance an intra-Nordic, comparative understanding and dialogue on the area. Special attention will be given to the notion of transition, for example transitory spaces, and on how such concepts can be further developed to enrich the field of study. The concept of transitory (learning) spaces is an invitation to broaden the understanding of educational spaces and can for example be perceived as the possible unacknowledged spaces of learning such as in-between spaces, temporary spaces, and informal spaces where learning takes place. Examples within an institutional framework could be school corridors, school camps, and school yards and in non-institutional areas it could be urban settings or maybe virtual spaces.

Sessionsansvarig: Norlin, Björn, Umeå universitet

Abstracts/Deltagare

Routes of knowledge – Towards a methodological framework for tracing the historical impact of IOs, Ydesen, Christian, Aalborg Universitet

Teaching practice in open plan and traditional classrooms; Is there a difference?, Sigurðardóttir, Anna Kristín, University of Iceland

Digitalization and its Material Reconfigurations of Everyday School Life, Denmark 1970–2015, Rosén Rasmussen, Lisa, Københavns Universitet

The schoolyard as a social space: Subjectification in transitory educational contexts, Rönnlund, Maria, Umeå universitet

Session 30. Educational space, place and materiality:

Transitory themes II

The latest decade of educational history research has been marked by an increased interest in cultural perspectives on past schooling and by a growing focus on spatial as well as material aspects of education. The spatial and material turns have brought on new theoretical and methodological approaches to the field, broadened the repertoire as regards to the use of sources and led to an increased awareness of the relationship between for example educational discourses, formal policies, architecture, technologies for teaching, the objects and social routines of day-to-day school life and the individuals subjected to school environments. All in all, this has engendered a widened consciousness of the importance of taking space and materiality into account as dimensions of educational history.

The ambition of the present session is to gather scholars from different Nordic contexts with spatial and/or material focuses of their research and by this enhance an intra-Nordic, comparative understanding and dialogue on the area. Special attention will be given to the notion of transition, for example transitory spaces, and on how such concepts can be further developed to enrich the field of study. The concept of transitory (learning) spaces is and invitation to broaden the understanding of educational spaces and can for example be perceived as the possible unacknowledged spaces of learning such as in-between spaces, temporary spaces, and informal spaces where learning takes place. Examples within an institutional framework could be school corridors, school camps, and school yards and in non-institutional areas it could be urban settings or maybe virtual spaces.

Sessionsansvarig: Norlin, Björn, Umeå universitet

Abstracts/Deltagare

Policing the Juvenile Delinquent. The Street as Pedagogical Object, Copenhagen 1930s. Sandbjerg Hansen, Christian, Aarhus Universitet

School Jailhouse: Discipline, Space and the Materiality of School Morale in Early-Modern Sweden, Norlin, Björn, Umeå universitet

The upper secondary school and the city as disciplinary arenas in the early 1900s, Larsson, Germund, Uppsala universitet

Sessionsdeltagare

Sidhänvisningar.

- Akujärvi, Johanna, 21
Andersson, Irene, 36
Andersson, Jens, 44
Asgari, Majid, 40
Axelsson, Thom, 13
Barbu, Ragnhild, 43
Bartholdsson, Åsa, 38
Beckman, Jenny, 14
Berg, Anne, 18, 19
Berglund, Louise, 43
Bergström, Ylva, 29
Bernhardsson, Peter, 21
Blanck, Dag, 26
Boberg, Per, 29
Bolling, Hans, 23
Broberg, Åsa, 40
Bruno, Karl, 34
Bucharadt, Mette, 13
Burman, Anders, 18
Båtefalk, Lars, 38
Börjesson, Mikael, 26, 39
Claesson, Urban, 21
Dahlqvist, Matts, 31
Dalberg, Tobias, 39
Edquist, Samuel, 19
Eloranta, Jari, 44
Evertsson, Jakob, 43
Fellsson, Måns, 26
Fosslí, Inga, 15
Furuhagen, Björn, 41
Gardin, Matias, 18
Glover, Nikolas, 34
Grahn, Magnus, 28, 31
Gripenberg, Martin, 40
Grönberg, Per-Olof, 32
Gustavsson, Martin, 44
Hallsén, Stina, 17
Hamre, Björn, 13
Hansson, Johan, 16, 36
Hellerstedt, Andreas, 21
Hellstrand, Sandra, 24
Hodacs, Hanna, 21
Husz, Orsi, 40
Hörstedt, Axel, 21
Johansson, Roger, 36
Josephson, Peter, 14
Järnankar, Agneta, 30
Karlsruhn, Thomas, 14
Karlsson Sjögren, Åsa, 37
Karlsson, Tobias, 25
Keskitalo, Pigga, 15
Klintborg Ahlklo, 43
Kortekangas, Otso, 15
Kotljarchuk, Andrej, 15
Lagerlöf Nilsson, Ulrika, 23
Landahl, Joakim, 22
Larsen, Christian, 20
Larsson, Anna, 41
Larsson, Esbjörn, 22, 36, 37
Larsson, Germund, 42, 47
Ledman, Anna-Lill, 16
Lidegran, Ida, 39
Liljas, Juvas Marianne, 38
Lindgren, Sofia, 34, 35
Lundahl, Christian, 13
Lundberg, Urban, 35

Lundgren, Ulf P., 31
Lundh Nilsson, Fay, 25, 32
Lövheim, Daniel, 40
Malmström, Martin, 28
Mattlar, Jörgen, 36
Mays, Christin, 26, 32
Morawski, Jan, 38
Myreböe, Synne, 41
Mårald, Bert, 37
Mählck, Paula, 26
Nilsson, Anders, 24, 25
Nordblad, Julia, 42
Nordin, Andreas, 17
Norlin, Björn, 45, 47
Novak, Judit, 31
Nyberg, Kenneth, 23
Nygren, Thomas, 18
Nykänen, Panu, 33
Ottosson, Anders, 23
Padovan-Özdemir, Marta, 42
Paksuniemi, Merja, 15, 21
Persson, Sofia, 41
Petterson, Lars, 38
Prytz, Johan, 28, 43
Reinholdsson, Peter, 38
Rimm, Stefan, 21, 37
Ringarp, Johanna, 17, 31, 42
Román, Henrik, 17

Rosén Rasmussen, Lisa, 22, 45
Rosén, Ulla, 30
Rönnlund, Maria, 46
Sandbjerg Hansen, Christian, 47
Sigurðardóttir, Anna Kristín,, 45
Sivesind, Kirsten, 19
Sjögren, David, 16
Skinningrud, Tone, 20
Skjelmo, Randi, 20
Styrke, Britt-Marie, 30
Svonni, Charlotta, 16
Tröhler, Daniel, 20
Turunen, Olli, 44
Tveit, Sverre, 31
Wahlgren, Paula, 41
Valtonen, Heli, 44
Wederhake, Annika, 25
Westberg, Johannes, 20, 44
Widhe, Olle, 36
Volckmar, Nina, 22
Väistö, Janne, 42
Ydesen, Christian, 13, 45
Yttergren, Leif, 23
Åkerlund, Andreas, 19, 26, 27,
34
Åström Elmersjö, Henrik, 19
Örbring, Johan, 28